

Nieuwsbrief Living Lab Schouwen-Duiveland

Beste lezer,

De afgelopen vier jaar werkte het innovatienetwerk Living Lab Schouwen-Duiveland met toewijding aan nieuwe oplossingen en duurzame strategieën voor zoetwaterbeheer. De ervaringen en resultaten uit de projecten en onderzoeken leverden waardevolle inzichten.

In deze nieuwsbrief volgt een greep uit wat we bereikt hebben:

- ervaringen met gerealiseerde zoetwatermaatregelen en vervolgstappen;
- resultaten van de driejarige praktijkproef ‘innovatieve drainage demonstreren, monitoren en evalueren’ en hoe deze drainagesystemen geoptimaliseerd kunnen worden;
- hoe 25 agrariërs met bodem- en watercoaching van ZLTO/CZAV de afgelopen drie jaar inzicht kregen in bodembeheer en verbeterstappen;
- hoe agrariërs in het fieldlab Burghsluis door het combineren van maatregelen het zoete water vanuit de duinrand langer vasthouden;
- kan extra gezuiverd rioolwater van de rioolwaterzuivering Westerschouwen benut worden als irrigatiewater voor de landbouw?
- hoe ervaringen en experimenten overheden uitdagen te vernieuwen op gebied van bestuur en beleid en interbestuurlijke samenwerking.

We zijn nu vijf jaar bezig met onderzoek, proeven en experimenten en nog lang niet klaar. We ronden af en verkennen ook een volgende fase. Hoe kunnen we opschalen en versnellen en hoe robuust zijn de oplossingen? Hoe bouwen we voort op de ervaringen en resultaten van het living lab? Dit staat centraal tijdens het Symposium ‘Vijf jaar Living Lab Schouwen-Duiveland: de beweging voortzetten’ dat op donderdag 23 januari 2025 wordt georganiseerd.

Keynote sprekers Lilian van den Aarsen, directeur Staf Deltacommissaris en Jannemarie de Jonge, Rijksadviseur voor de fysieke Leefomgeving en partner bij Wing, geven ons hun visie op de klimaat- en zoetwateruitdagingen. Het programma bestaat uit een plenair gedeelte en twee rondes met verdiepende break-out sessies. Denk op basis van de resultaten met ons mee en lever inbreng voor een volgende stap. Ik nodig u van harte uit voor dit symposium. Meer informatie of aanmelden? Kijk op livinglabschouwen-duiveland.nl > kennis en leren > evenementen

Blijf ons volgen en voor nu veel leesplezier gewenst!

Met vriendelijke groet,

Kees Poortvliet

wethouder water, landbouw en visserij, gemeente Schouwen-Duiveland

Gerealiseerde zoetwaterplannen en de stap daarna

Via de voucherregeling zijn 49 zoetwaterplannen op Schouwen-Duiveland gerealiseerd. Met Michel Carol en Edwin Torn Broers van AddVision kijken we terug op de investeringsregeling voor zoet water. Met agrariërs Geert van de Velde en Jan de Koeijer kijken we ook vooruit. In de video onderaan laten we de zoetwatermaatregelen van de agrarische bedrijven C. en M. Van den Hoek in Dreischer en J. Rentmeester in Kerkwerpe zien en lichten

de bedrijven deze ook toe. [Lees verder](#)

Positief resultaat voor praktijkproef met innovatieve drainage

Het driejarig project “Samenwerken voor Zoetwater: innovatieve drainage demonstreren, monitoren en evalueren” is afgerond. Antiverziltingsdrainage en dubbele drainage werd op drie proefpercelen op de laaggelegen poelgronden van Schouwen-Duiveland in de praktijk getest, met goed resultaat als uitkomst. Met Arjen Roelandse van Acacia Water en Vince Kaandorp van Deltares gaan we in op de zoetwaterresultaten en ervaringen. In de video onderaan komen zij en ook deelnemende akkerbouwers G. Klompe en L. den Boer aan het woord over de ervaringen in dit project. [Lees verder](#)

Bodem en water op bedrijfsniveau

Bij de 25 agrarische ondernemers die aan het project bodem- en watercoaching meededen kwamen twee tot drie keer per jaar coaches van ZLTO en CZAV op het bedrijf. Zij namen de bodemanalyses door, gingen de percelen op en gaven praktische adviezen. Ervaringen en resultaten bespreken we hier met Maartje Nijssen, projectleider vanuit ZLTO en Jaap Jan Op 't Hof, akkerbouwer in Sirjansland. In het filmpje onderaan komt Tonco Padmos, akkerbouwer in Scharendijke aan het woord. [Lees verder](#)

in Scharendijke aan het woord. [Lees verder](#)

Combinatie van maatregelen voor gebieden langs de duinrand

In het fieldlab Burghsluis wordt gewerkt aan maatregelen om zoet kwelwater uit de duinrand langer vast te houden. Door op plekken waar het kan, het zomerpeil op te zetten of water vast te houden met waterconserveringsstuwen. De haalbaarheid van deze maatregelen werd afgelopen jaar in drie pilots onderzocht, we gaan hierop nader in. In de video onderaan komen Peter van Veelen van Buro Waterfront, projectleider fieldlabs en Matthijs Bartels, veehouder in Burghsluis over de fieldlabs zoet water aan het woord. [Lees verder](#)

in Burghsluis over de fieldlabs zoet water aan het woord. [Lees verder](#)

Gezuiverd rioolwater gebruiken voor de landbouw

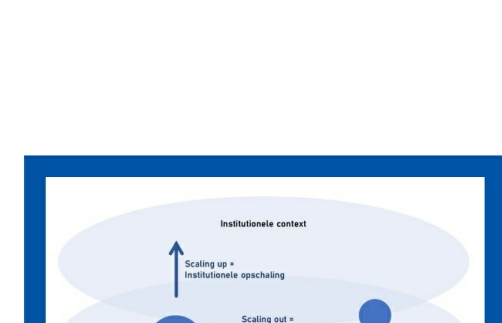

Een van de initiatieven binnen het fieldlab Burghsluis is te onderzoeken of het gezuiverd rioolwater van de rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI) Westerschouwen gebruikt kan worden als irrigatiewater voor de landbouw. KWR Water deed een eerste haalbaarheidsonderzoek en voor de zomer van 2024 is samen met het bedrijf Pure Blue de haalbaarheid verder verkend. [Lees verder](#)

de haalbaarheid verder verkend. [Lees verder](#)

Living lab Schouwen-Duiveland: Bestuur en beleid uitdagen

Het living lab Schouwen-Duiveland viert haar vijfjarig bestaan. Gedurende deze vijf jaar zijn veel innovatieve projecten uitgevoerd om zoet water beter vast te houden in de ondergrond. Het living lab heeft echt ook een tweede doel, namelijk deze innovatieve projecten faciliteren door goede interbestuurlijke samenwerking. Daarmee is het living lab ook een governance experiment, waarbij bestuur en beleid worden uitgedaagd om mee te experimenteren en te innoveren. In dit artikel willen we terugblikken op dit tweede doel. Welke beweging is ingezet in bestuur en beleid? [Lees verder](#)

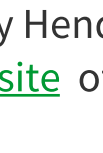

ingezet in bestuur en beleid? [Lees verder](#)

LIVING LAB
Schouwen-Duiveland

Hebt u een vraag en wilt u contact met ons opnemen? Dat kan via [e-mail](mailto:info@livinglab.nl) of neem contact op met de gemeentelijk projectleider Kitty Henderson (0111) 452 259. Meer lezen over wat we al hebben bereikt? Kijk op de [website](http://www.livinglab.nl) of op onze [LinkedIn](https://www.linkedin.com/company/livinglab-schouwen-duiveland)

Deze e-mail is verzonden aan [\[{email}\]](#).

Als u geen nieuwsbrief meer wilt ontvangen, kunt u zich [hier afmelden](#).

U kunt ook uw [gegevens inzien en wijzigen](#).

Voor een goede ontvangst voegt u livinglab@schouwen-duiveland.nl toe aan uw adresboek.

